INSTYTUT SUWERENNOŚCI

RAPORT

Dwie księgi jednego państwa

Deficyt, dług i suwerenność finansowa Polski 2022–2027

Raport Instytutu Suwerenności

12 października 2026

Jakub Krysiewicz
prezes Instytutu Suwerenności

BUDUJEMY POLSKĘ WIELKĄ

Dwie księgi jednego państwa

Deficyt, dług i suwerenność finansowa Polski 2022–2027

Najważniejsze wnioski

Rosnący deficyt Polski jest trwałym trendem, którego nie jest w stanie skompensować wzrost gospodarczy. Od 2019 r. kolejne rządy dopisują stałe wydatki bez nowych, trwałych dochodów, a coraz większą część bilansu pochłaniają odsetki. Skalę problemu zaciemnia podwójna księgowość: dług funduszy poza budżetem rośnie szybciej niż pokazują krajowe progi ostrożnościowe[1]. To sprawa suwerenności, nie tylko księgowości i świata finansów, gdyż im więcej państwo pożycza, tym więcej o jego budżecie decyduje struktura wierzycieli.

1. **Deficyt sektora wzrósł z 1,7% PKB w 2021 r. do 3,4% PKB w 2022 r., do 7,3% PKB (284 mld zł) w 2025 r.** Według prognozy na 2026 r. i projektu na 2027 r. zostanie powyżej 7% PKB. Trzech takich lat z rzędu nie było w danych Eurostatu od 1995 r.

2. **Problemu nie stanowią dochody budżetowe, a wzrost wydatków.** Dochody sektora są najwyższe od co najmniej dwóch dekad (43,6% PKB w 2025 r.), ale wydatki doszły do 50,9% PKB. Jednocześnie dochody czwarty rok z rzędu są niższe od pierwotnych ustaw budżetowych (za 2026 r. według prognozy MF), łącznie o blisko 150 mld zł.

3. **Wzrost wydatków na obronność to ok. jedna czwarta wzrostu deficytu.** Deficyt wzrósł w latach 2021–2024 o 4,77 pkt PKB. Wydatki na obronność wynosiły 27% tego wzrostu, obsługa długu 26% (same odsetki 23%), ochrona socjalna 24%, edukacja 15%, zdrowie 9%. Zwiększenie dochodów zmniejszyło wzrost o ok. 19%.

4. **Prawie co trzecia złotówka nowego długu to odsetki.** Dług według UE wzrósł w latach 2022–2025 o 924 mld zł, z czego 297 mld zł to same odsetki. Szybki wzrost PKB, napędzany w dużej mierze inflacją, sprawił, że dług w relacji do PKB wzrósł łącznie o ok. 19 punktów procentowych mniej, niż wynikałoby z samego zadłużania się. Ten efekt jednak słabnie.

5. **Państwo prowadzi podwójną księgowość.** Dług liczony według UE przewyższa dług liczony według metodologii krajowej o ponad 420 mld zł (2025), w 2027 r. ma być większy o ok. 590 mld zł, a w 2030 r. różnica może wynieść prawie bilion złotych. Definicja krajowa pomija zobowiązania funduszy w BGK i PFR. Im więcej państwo pożycza poza budżetem, tym bardziej konstytucyjne zabezpieczenia tracą sens: formalnie są zachowane, choć faktyczny dług rośnie znacznie szybciej.

6 **Odsetki stają się najszybciej rosnącym wydatkiem.** Obsługa długu Skarbu Państwa w 2027 r. ma kosztować 107 mld zł, tyle co wydatki na 800+ i naukę łącznie. W 2030 r. obsługa długu całego sektora przekroczy 180 mld zł. We wrześniu 2026 r. agencja Moody's pierwszy raz obniżyła rating Polski.

7 **Rośnie dług walutowy poza statystyką Skarbu Państwa.** SAFE i kredyty koreańskie, zaciągane dla Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych, to ok. 270 mld zł, a razem z amerykańskimi pożyczkami FMF ok. 340 mld zł zobowiązań zbrojeniowych w walutach, przy uwzględnieniu, że kredyt SAFE jest wypłacany etapami. Cały dług walutowy Skarbu Państwa to ok. 400 mld zł.

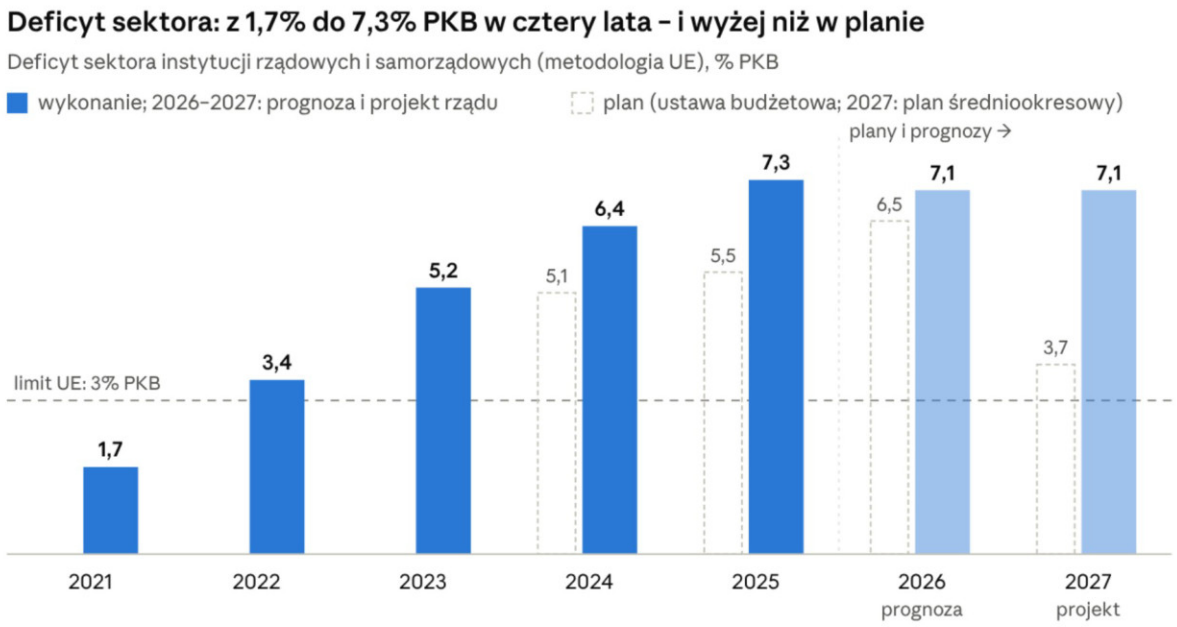
8 **Wydatki na administrację i organizacje pozarządowe nie są istotnym źródłem wzrostu deficytu, ale pokazują problem przejrzystości.** Koszt funkcjonowania administracji (COFOG 01 bez obsługi długu publicznego) wyniósł w 2024 r. ok. 101 mld zł, czyli 2,8% PKB. To mniej niż w 2015 r. (3,1%) i wyraźnie mniej niż średnia UE liczona tą samą metodą (4,2%). Stabilny udział w PKB nie oznacza jednak stabilnych kosztów: wynagrodzenia w administracji wzrosły w latach 2019–2024 o 84%, szybciej niż nominalny PKB. Na organizacje pozarządowe trafia z budżetów publicznych ok. 26 mld zł rocznie, a nie istnieje jeden jawny rejestr udzielonego wsparcia.

REKOMENDACJE INSTYTUTU W SKRÓCIE

Wprowadzenie jednej księgowości (wszystkie fundusze BGK w ustawie budżetowej, z konstytucyjnym podniesieniem limitu długu liczonego od pełnej miary), jedna miara długu dla progów ostrożnościowych, reguła „nowa obietnica – nowe źródło", jawne i wieloletnie finansowanie obrony z udziałem polskiego przemysłu, jawny rejestr wszystkich dotacji oraz finansowanie długu w większym stopniu przez wierzycieli krajowych. Szczegóły znajdują się w części „Rekomendacje Instytutu".

Skala problemu: deficyt 2022–2027

Deficyt całego sektora finansów publicznych, liczony według reguł UE, wzrósł ponad czterokrotnie: z 1,7% PKB w 2021 r. do 7,3% PKB w 2025 r. W 2024 i 2025 r. przekroczył plan (o 1,3 i 1,8 pkt PKB), a w 2026 r. według prognozy MF przekroczy go o 0,6 pkt (7,1 wobec 6,5% PKB).

GUS, notyfikacja fiskalna IV 2026 (2022–2025); plany: ustawy budżetowe; 2026–2027: MF, IX 2026; ścieżka 2027: plan średniookresowy z X 2024

Plan na 2027 r. (7,1% PKB) jest prawie dwa razy wyższy od ścieżki 3,7% PKB z planu średniookresowego z października 2024 r., przyjętego w procedurze nadmiernego deficytu. Rząd korzysta z unijnej klauzuli obronnej. Od 1995 r. wyższy deficyt niż ten z 2025 r. Polska miała od 1995 r. tylko raz, w kryzysowym 2010 r.

Budżet państwa, mld zł

Rok	Status	Dochody	Wydatki	Deficyt	Deficyt jako % wydatków
2027	projekt rządu (29.09.2026)	696,4	977,6	281,2	28,8%
2026	ustawa budżetowa	647,2	918,9	271,7	29,6%
2025	wykonanie	594,5	870,2	275,6	31,7%
2024	wykonanie	623,2	834,2	211,0	25,3%
2023	wykonanie	574,0	659,6	85,6	13,0%
2022	wykonanie	504,8	517,4	12,6	2,4%

W 2022 r. z każdej złotówki wydanej z budżetu państwa ok. 2 grosze pochodziły z długu, a w 2025 r. już 32 grosze. To porównanie przesadnie pokazuje skok zadłużenia. Należy wskazać, że w 2022 r. znaczną część wydatków finansowano bowiem poza budżetem, przez fundusze w BGK: deficyt budżetu wyniósł wtedy 12,6 mld zł, a deficyt całego sektora ponad 100 mld zł. Dlatego w dalszej części opieramy się na danych dla całego sektora finansów publicznych. Wynik z 2025 r. pogorszył dodatkowo spadek dochodów budżetu. Wynikał on głównie z reformy finansów samorządów, która przesunęła część wpływów z PIT do gmin, powiatów i województw. Na 2026 r. MF szacuje dochody budżetu na 626,6 mld zł, o 20,6 mld zł mniej, niż zakładała ustawa budżetowa (GUS, NIK, MF 2024, prawo.pl 2022, PAP/XYZ 2027).

Dochody: najwyższe od dwóch dekad

Dochody całego sektora finansów publicznych wyniosły w 2025 r. 43,6% PKB, najwięcej od co najmniej dwóch dekad. Dochody podatkowe razem z udziałami samorządów wzrosły z 17,0% PKB w 2023 r. do 18,8% PKB w 2025 r. Główny problem dotyczący dochodów polega na tym, że plany rządu co roku zakładają większe przychody, niż faktyczne ich wykonanie.

Dochody budżetu państwa, mld zł

Źródło	2022	2023	2024	2025	2026 ustawa	2027 projekt
VAT	230,4	244,3	287,7	321,6	341,5	363,7
Akcyza	79,8	84,8	90,3	92,5	103,3	100,1
CIT	70,2	67,9	60,2	63,7	80,4	94,6
PIT (część budżetu państwa)	68,1	91,7	97,6	28,8	32,0	33,4
Pozostałe podatki	17,0	18,2	20,1	22,6	22,7	30,6
Dochody podatkowe razem	**465,5**	**506,9**	**555,9**	**529,2**	**579,9**	**622,4**
Dochody niepodatkowe, środki z UE i inne	39,3	67,1	67,3	65,3	67,3	74,0
Dochody ogółem	**504,8**	**574,0**	**623,2**	**594,5**	**647,2**	**696,4**
Udział VAT w dochodach	45,6%	42,6%	46,2%	54,1%	52,8%	52,2%

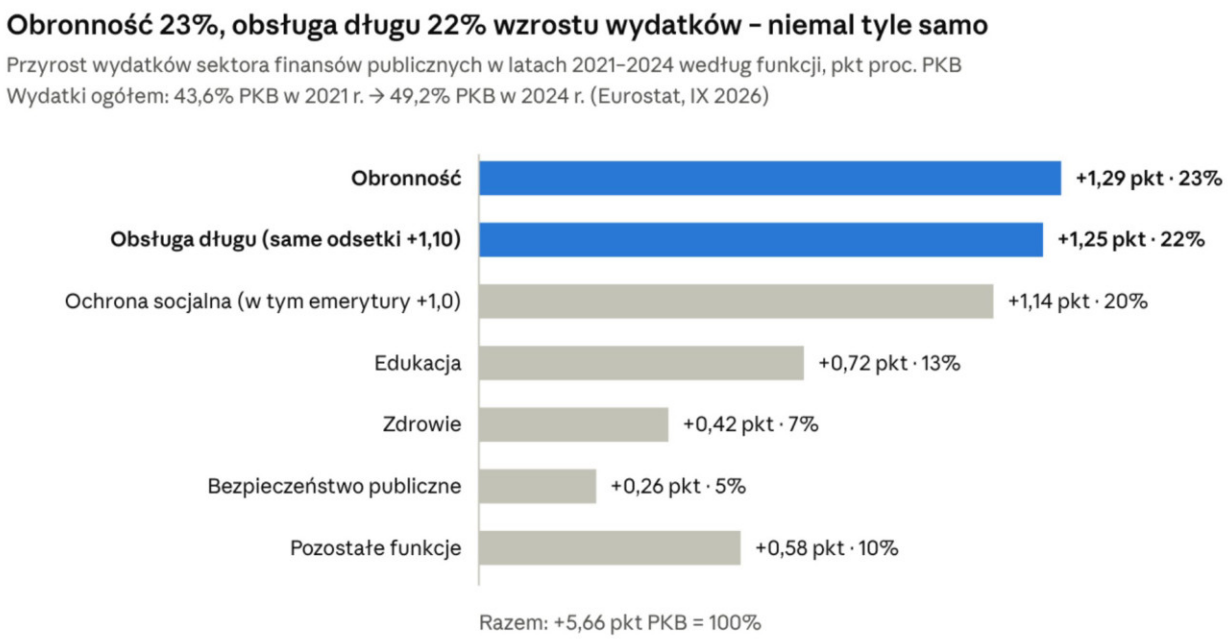
Kwoty za 2022 r. wyliczono z dynamik podanych przez MF. „Pozostałe podatki" to m.in. podatek bankowy, od sprzedaży detalicznej, od kopalin i od gier (PAP/XYZ, tvp.info).

- **Cztery budżety poniżej planu.** Dochody były niższe od pierwotnych ustaw o 30,5 mld zł w 2023 r., o 59,2 mld zł w 2024 r., o 38,3 mld zł w 2025 r., a w 2026 r. według samego MF będą niższe o ok. 20,6 mld zł. Razem blisko 150 mld zł, za rządów Mateusza Morawieckiego i Donalda Tuska. W 2025 r. MF założyło inflację 5,0%, a wyniosła ona 3,6%. Ceny producentów miały wzrosnąć o 2,6%, a spadły o 1,6% (NIK).

- **Projekt na 2027 r. powtarza schemat lat ubiegłych.** Zakłada dochody o 11,1% wyższe od przewidywanego wykonania w 2026 r. (626,6 mld zł; VAT +9,6%) i o 7,6% wyższe od ustawy na 2026 r., przy nominalnym PKB wyższym o ok. 5,9%. Rada Fiskalna zwraca uwagę, że prognoza obejmuje zmiany podatkowe, których Sejm jeszcze nie uchwalił, i wycenia to ryzyko na 15,2 mld zł. W 2026 r. ustawy zawetowane lub skierowane do Trybunału Konstytucyjnego obniżyły dochody względem planu o ok. 7,3 mld zł, a razem ze skutkami dla NFZ o ok. 8,2 mld zł (money.pl, XYZ).
- **Reforma samorządowa przesunęła wpływy z podatku PIT.** Samorządy dostały z PIT 174,1 mld zł w 2025 r. (+92,9 mld zł). Według MF bez reformy dochody budżetu wyniosłyby 697 mld zł. Po odjęciu niższych o 69 mld zł subwencji budżet państwa stracił per saldo do ok. 33 mld zł. To górna granica: w uzasadnieniu projektu MF szacował wzrost dochodów samorządów w 2025 r. na 24,8 mld zł, więc realny koszt netto dla budżetu państwa wynosi ok. 25–33 mld zł (MF za Infor).
- **Wpływy z podatku VAT wyhamowują.** Po I półroczu 2026 r. wpływy z VAT wzrosły tylko o 0,2% r/r, m.in. przez szybsze zwroty po wdrożeniu KSeF i obniżkę VAT na paliwa z 23% do 8% w programie CPN, który razem z obniżką akcyzy kosztował ok. 4,7 mld zł (Parkiet). Instytut od początku analizuje KSeF i uznaje go za dobre narzędzie uszczelnienia podatków, wskazując jednocześnie, że planowane zyski z jego zastosowania nie zostaną osiągnięte. Wyników z szacunków wpływu systemu informatycznego na dochody budżetowe nie wolno jednak wpisywać do budżetu jako pewnego przychodu.
- **Podatki doraźne zamiast reguły.** CIT dla banków wynosi 30% od 2026 r., 26% w 2027 r. i 23% od 2028 r. Na 2027 r. rząd planuje też czasowy CIT 30% dla największych firm paliwowych i energetycznych oraz podwyżki opłaty cukrowej i akcyzy, na razie w projektach, choć wcześniejsze podwyżki opłaty cukrowej i akcyzy na alkohol prezydent zawetował (Infor: CIT banków; Infor: zmiany na 2027 r.).

Wydatki: co naprawdę napędza deficyt

Wydatki sektora wzrosły z 43,6% PKB w 2021 r. do 50,9% PKB w 2025 r. Obronność jest ważną, ale nie dominującą częścią tego wzrostu. Według Eurostatu dała w latach 2021–2024 ok. 23% przyrostu wydatków (i 27% wzrostu deficytu), niemal tyle samo co obsługa długu (22%; same odsetki 19%).

Eurostat gov_10a_exp (COFOG) i nama_10_gdp, stan IX 2026; obliczenia własne z kwot w mln zł

Co podniosło deficyt w latach 2021–2024

Deficyt sektora wzrósł z 1,7 do 6,4% PKB, czyli o 4,77 pkt. Wydatki dodały 5,66 pkt, a wyższe dochody odjęły 0,89 pkt. Dane według funkcji za 2025 r. Eurostat opublikuje w 2027 r.

Składowa	Zmiana, pkt PKB	Udział we wzroście deficytu
Obronność	+1,29	27,0%
Obsługa długu (odsetki +1,10, inne koszty +0,15)	+1,25	26,2%
Ochrona socjalna (w tym emerytury +1,01)	+1,14	23,9%
Edukacja	+0,72	15,1%
Zdrowie	+0,42	8,8%
Bezpieczeństwo publiczne	+0,26	5,5%
Pozostałe funkcje	+0,58	12,2%
Wyższe dochody (obniżyły deficyt)	−0,89	−18,7%
Wzrost deficytu	**+4,77**	**100%**

Udziały liczymy względem wzrostu deficytu (4,77 pkt). Wydatki dają razem ok. 119%, bo część ich przyrostu (0,89 pkt) pokryły wyższe dochody. Dlatego obronność ma tu 27%, a w relacji do wzrostu samych wydatków (5,66 pkt) 23%. Każdy udział to wartość z tabeli podzielona przez 4,77, a „Pozostałe funkcje" to reszta: wzrost wydatków (5,66 pkt) minus wymienione funkcje. Dlatego obie kolumny sumują się dokładnie do wyniku. Obsługa długu to klasa COFOG 01.7, transakcje długu publicznego. Składają się na nią odsetki (+1,10 pkt PKB, 23% wzrostu deficytu; tę samą miarę, ESA D.41, stosujemy w całym raporcie) oraz inne koszty obsługi długu, ujmowane jako zużycie pośrednie: 1,3 mld zł w 2021 r. i 7,3 mld zł w 2024 r. (+0,15 pkt). Same odsetki dały więc nieco mniej niż ochrona socjalna, a obronność pozostaje największą pojedynczą pozycją.

- **Obronność.** W ujęciu krajowym wydatki wzrosły z ok. 2,2% do 4,5–4,8% PKB, do ok. 200 mld zł rocznie razem z Funduszem Wsparcia Sił Zbrojnych (2026: 200,1 mld zł; projekt 2027: 198,1 mld zł). W ujęciu unijnym było to 2,9% PKB w 2024 r., bo sprzęt liczy się przy dostawie, a definicja NATO jest szersza, m.in. o emerytury wojskowe. Instytut popiera polski wysiłek obronny. Problemem jest sposób finansowania: długiem poza budżetem i w obcych walutach (Defence24, Demagog).
- **Transfery socjalne.** Program 800+ kosztuje 60,8 mld zł w projekcie na 2027 r., o ok. 60% więcej niż 500+. 13. i 14. emerytura to 32,1 mld zł. Do tego dochodzą programy: Aktywny Rodzic, Renta Wdowia i coroczna waloryzacja (Super Biznes).
- **Zdrowie.** Ustawa wymaga 7% PKB na ochronę zdrowia w 2027 r. Wydatki rosną z 221,7 mld zł (plan 2025) do 274,1 mld zł (2027), a dotacja do NFZ ma wynieść 41,5 mld zł (tvp.info).
- **Płace w sektorze publicznym.** W 2024 r. budżetówka dostała 20%, a nauczyciele 30–33% podwyżki. Na 2027 r. planowana podwyżka to 3% (ok. 7,8 mld zł).

Renta wdowia: wydatek, który rośnie sam. Renta wdowia weszła w lipcu 2025 r. z doliczeniem 15% drugiego świadczenia. W I połowie 2026 r. samo doliczenie kosztowało 1,93 mld zł przy ok. 993 tys. uprawnionych. Od stycznia 2027 r. stawka rośnie do 25%, co oznacza ok. 6,5–8 mld zł rocznie. Wyliczenie Instytutu: 1,93 mld zł × 2 × 25/15 daje 6,4 mld zł przy obecnej liczbie uprawnionych, a dojdą do tego waloryzacja i nowi uprawnieni. Ośrodek CenEA szacuje docelowy koszt renty wdowiej nawet na ok. 11 mld zł rocznie. Potem koszt będzie rósł bez żadnej nowej ustawy, bo liczba emerytów ma wzrosnąć według prognozy Funduszu Emerytalnego ZUS do 2080 r. z 7,9 mln w 2030 r. do 10,2 mln w 2050 r. Nie oceniamy tu samej zasady, że wdowa nie powinna tracić całego świadczenia po mężu. Pokazujemy jedynie mechanizm, w którym niższa stawka wydatków przyjęta jest na starcie programu, a pełny koszt ujawnia się dopiero w następnej kadencji Sejmu (Interia, tvn24 za ZUS).

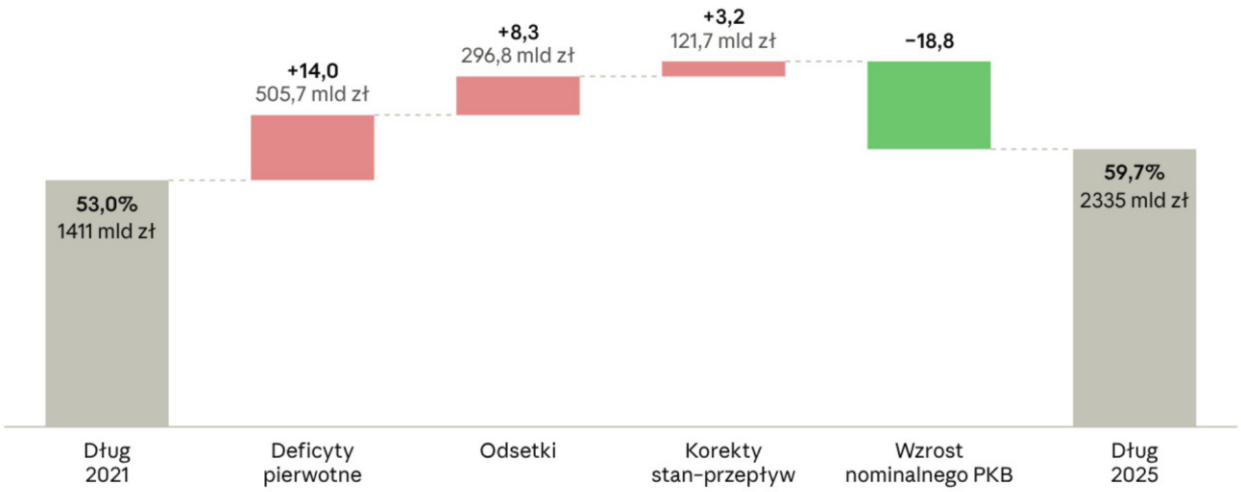
Odpowiedzialność ponadpartyjna. Wszystkie wymienione wydatki są sztywne: nie da się ich wyłączyć bez zmiany ustaw, a żadna z tych ustaw nie zapewniła trwałego dochodu, który w pełni by je pokrył. 13. i 14. emerytura, obniżka PIT w Polskim Ładzie i fundusze poza budżetem to decyzje z lat 2019–2023. 800+ Sejm uchwalił w 2023 r. stosunkiem głosów 406 do 45. Podwyżki w budżetówce i szkołach, Renta Wdowia, Aktywny Rodzic i reforma samorządowa to decyzje po 2023 r. Rachunek podatnikom wystawiły obie strony sporu.

Skąd wziął się wzrost długu

Dług sektora według UE wzrósł w latach 2022–2025 o 924 mld zł, z 1411 do 2335 mld zł. Ponad połowę tej kwoty (506 mld zł) dały deficyty pierwotne, czyli wydatki bez odsetek ponad dochody. Prawie jedną trzecią (297 mld zł) dały same odsetki.

Deficyty i odsetki dodały 22 pkt PKB długu, wzrost PKB zdjął 19

Dług sektora według UE, % PKB; zmiany zsumowane z lat 2022–2025, pod nimi kwoty w mld zł
Czerwone podnoszą dług, zielony obniża jego relację do PKB, szare to stan na koniec roku

Eurostat: gov_10dd_edpt1, gov_10a_main, nama_10_gdp (stan IV–IX 2026); efekt wzrostu PKB i korekty – obliczenia własne

W relacji do PKB dług wzrósł tylko o 6,7 pkt, bo nominalny PKB urósł w tym czasie o 47%, w dużej części przez inflację. Łącznie efekt wzrostu PKB obniżył relację długu o ok. 19 pkt (wyliczenie Instytutu). Ten hamulec słabnie: w 2022 r. wzrost PKB o 16,5% obniżył relację długu o 7,5 pkt, a w 2025 r., przy wzroście o 6,6%, już tylko o 3,4 pkt. Dlatego od 2024 r. dług przybiera ok. 5 pkt PKB rocznie.

Przyrost długu rok po roku, mld zł

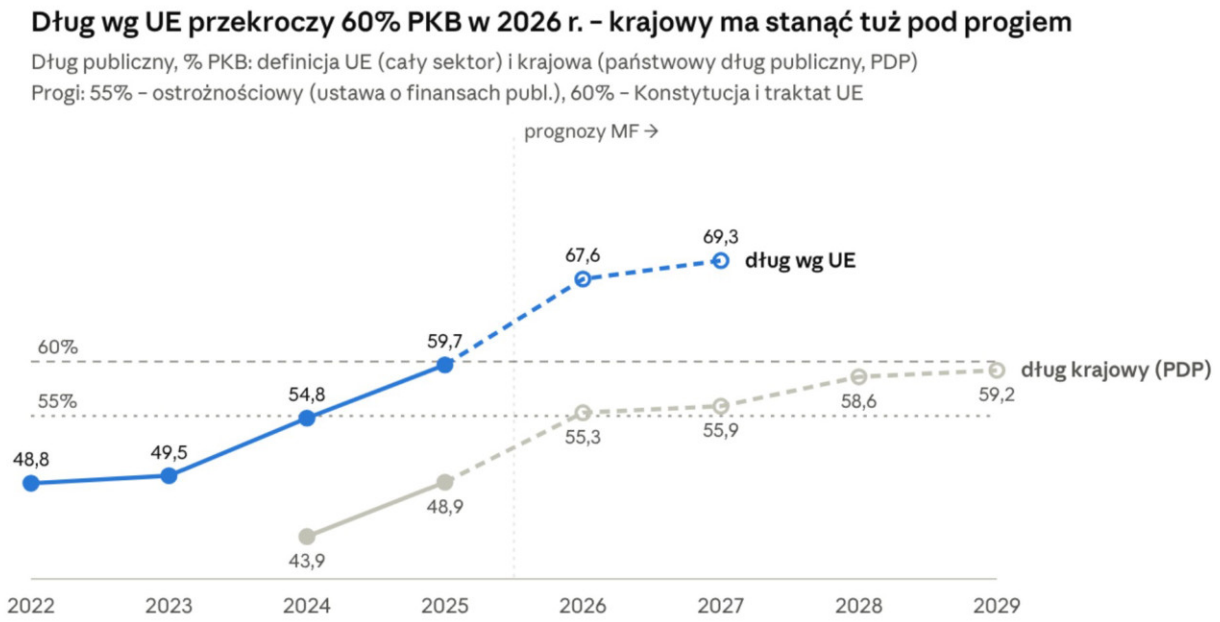
Rok	Przyrost długu	Deficyt pierwotny	Odsetki	Korekty stan–przepływ	Wzrost nominalnego PKB
2025	322,5	185,8	98,1	38,5	6,6%
2024	321,4	156,0	80,6	84,8	7,4%
2023	178,4	106,7	70,8	1,0	10,1%
2022	101,8	57,1	47,4	−2,6	16,5%
Razem	**924,2**	**505,7**	**296,8**	**121,7**	**47,0%**

Korekty stan–przepływ to zmiany długu poza deficytem: m.in. środki na rachunkach, różnice kursowe i transakcje finansowe, w tym zaliczki. GUS nie podaje ich rozbicia w komunikacie, więc nie przypisujemy ich do konkretnych wydatków.

Ile z tego to obronność. Dług według UE wzrósł w latach 2022–2024 o 602 mld zł. Gdyby wydatki na obronność zostały na poziomie z 2021 r. (1,64% PKB), państwo wydałoby w tych trzech latach o ok. 67 mld zł mniej, czyli o ok. 11% przyrostu długu. Gdyby odsetki zostały na poziomie z 2021 r. (1,09% PKB), zapłaciłoby o ok. 87 mld zł mniej, czyli o ok. 14% przyrostu. Dodatkowe odsetki kosztowały więc w tych latach więcej niż dodatkowa obronność, bo odsetki skoczyły już w latach 2022–2023, a wydatki obronne głównie w 2024 r. To jednak nie cały koszt zbrojeń. Według reguł UE sprzęt trafia do wydatków dopiero przy dostawie. Zaliczki na sprzęt, który jeszcze nie dotarł, już podnoszą dług, ale do deficytu trafią później. Mieszczą się m.in. w korektach stan–przepływ (83 mld zł w latach 2022–2024), których GUS nie rozbija na cele. Wniosek: obronność odpowiada za niewielką część dotychczasowego przyrostu długu, a jej główny koszt dopiero nadchodzi (Eurostat: dług i deficyt, odsetki, PKB, COFOG obronność).

Podwójna księgowość i dług poza budżetem

Polska liczy dług na dwa sposoby. Miara unijna obejmuje cały sektor, a miara krajowa, państwowy dług publiczny, pomija dług funduszy w Banku Gospodarstwa Krajowego i Polskim Funduszu Rozwoju. Różnica przekroczyła w 2025 r. 420 mld zł (2335,2 wobec 1913,5 mld zł), a w 2027 r. ma sięgnąć ok. 590 mld zł. Progi z Konstytucji i ustawy liczy się od mniejszej, krajowej miary.

GUS, notyfikacja IV 2026 (dług wg UE 2022–2025); NIK (PDP 2024–2025); Strategia zarządzania długiem 2027–2030 i MF, 29.09.2026 (prognozy)

- **Jak powstała podwójna księgowość.** Mechanizm zbudowano głównie w latach 2020–2023: tarcze covidowe i energetyczne oraz zbrojenia finansowano przez fundusze w BGK i PFR, poza ustawą budżetową. Różnica między miarami wynosiła ok. 5% długu krajowego w 2015 r., przekroczyła 225 mld zł w 2020 r. i 363 mld zł na koniec 2023 r. (10,6% PKB). Instytut Finansów Publicznych nazwał to „równoległym budżetem" i wyliczył jego dług na koniec 2023 r. na ok. 350 mld zł, czyli ok. jednej piątej całego długu według UE. Według Białej Księgi MF po 2015 r. powstało 15 funduszy w BGK, a wydatki funduszy w BGK były w 2023 r. ponad siedem razy wyższe niż w 2015 r. (IFP, MF).
- **Praktyka trwa po zmianie rządu.** W 2025 r. fundusze BGK sfinansowały co najmniej 80,6 mld zł zadań, czyli ok. 9% wydatków budżetu państwa, a ich dług wzrósł z 349,4 do 388,6 mld zł. Budżet spłacił 56,2 mld zł obligacji PFR i Funduszu COVID, ale furtki nie zamknięto. Obligacje przekazywane zamiast dotacji: 24 mld zł w 2024 r., 18 mld zł w 2025 r., 135,7 mld zł w latach 2019–2025 (NIK).
- **Fundusz Wsparcia Sił Zbrojnych.** Jego zadłużenie wynosiło ok. 10 mld zł na koniec 2022 r., a strategia MF z 2023 r. zakładała 314,6 mld zł na koniec 2027 r. NIK ocenił fundusz jako wadliwie zaprojektowany (Defence24, NIK).
- **Druga księga kosztuje.** Rada Fiskalna szacuje, że finansowanie przez BGK zamiast przez Skarb Państwa doda 9,5 mld zł odsetek w latach 2026–2054.

- **Hamulec z furtką.** Gdy dług krajowy przekroczy 55% PKB, kolejny budżet musi obniżyć jego relację do PKB: płace w budżetówce zostają zamrożone, waloryzacja świadczeń jest co najwyżej równa inflacji, zakaz nowych pożyczek z budżetu. Dług krajowy ma wynieść 55,3% PKB w 2026 r. i 55,9% w 2027 r. Ustawa od 2013 r. pozwala jednak liczyć próg od długu pomniejszonego o wolne środki resortu finansów i przeliczonego po średnim kursie z roku (art. 86 ust. 3 i art. 38a ustawy o finansach publicznych). Ta miara daje 54,7% w 2027 r., 57,4% w 2028 r. i 58,1% w 2029 r., więc hamulce uderzą w budżet na 2030 r. Z tej furtki korzysta każdy kolejny rząd (money.pl, PAP/XYZ).
- **Prognozy mylą się w jedną stronę.** Rządowe plany od lat zakładają, że deficyt i dług zaraz zaczną spadać, a rzeczywistość poprawia je zawsze w górę (tabela niżej). Z dochodami jest tak samo: cztery lata z rzędu dochody budżetu są niższe od pierwotnej ustawy, łącznie o blisko 150 mld zł (za 2026 r. według prognozy MF). Przyczyny się powtarzają. Po pierwsze, zbyt optymistyczne założenia gospodarcze: w 2025 r. PKB wzrósł o 3,6% zamiast zakładanych 3,9%. Po drugie, wliczanie do dochodów ustaw, których Sejm jeszcze nie uchwalił: w projekcie na 2027 r. Rada Fiskalna wycenia to ryzyko na 15,2 mld zł. Po trzecie, nowe wydatki uchwalane już po przyjęciu planu. Błąd zawsze w tę samą stronę i za obu ekip to nie pech, tylko system. Bezpiecznik jest prosty: prognozy, na których opiera się budżet, powinna przed głosowaniem oceniać Rada Fiskalna, a MF co roku publikować rozliczenie błędów prognoz z poprzednich lat (Demagog, MF: strategia długu 2025–2028, money.pl: strategia 2027–2030, Forsal: plan wieloletni z IV 2024, MF: projekt budżetu na 2025 r.).

Plan a rzeczywistość, % PKB

Wskaźnik	Plan	Gdzie zapisany	Ostatnie dane
Deficyt sektora 2024	5,1	plan wieloletni, IV 2024	6,4 (wykonanie)
Deficyt sektora 2025	5,5	projekt budżetu, VIII 2024	7,3 (wykonanie)
Deficyt sektora 2026	6,5	ustawa budżetowa 2026	7,1 (prognoza MF)
Deficyt sektora 2027	3,3	plan wieloletni, IV 2024	7,1 (projekt budżetu)
Dług według UE, 2027	61,3	strategia długu, IX 2024	69,3 (strategia, IX 2026)
Dług według UE, 2028	61,2	strategia długu, IX 2024	72,7 (strategia, IX 2025)
Dług krajowy (PDP), 2028	48,3	strategia długu, IX 2024	58,3 (strategia, IX 2025)

Jeszcze dwa lata temu krajowy dług na 2028 r. prognozowano daleko od ostrożnościowego progu 55% PKB. Dziś MF zakłada, że próg zostanie przekroczony właśnie w 2028 r.

Odsetki, waluty i wierzyciele

Odsetki są najszybciej rosnącym wydatkiem państwa, a Sejm nie ma narzędzi i wpływu na ich obniżenie. Obsługa długu Skarbu Państwa wzrośnie z 61,7 mld zł w 2023 r. do 107 mld zł w projekcie na 2027 r. To tyle, co Program 800+ (60,8 mld zł) i wydatki na całą naukę (46,2 mld zł) razem. Na odsetki przeznaczone zostanie ponad 15 groszy z każdej złotówki dochodów budżetu, a w 2023 r. szło niespełna 11.

- **Na tle Unii.** Odsetki całego sektora kosztowały w 2025 r. 98,1 mld zł, czyli 2,5% PKB. Więcej płacą tylko Włochy (3,9%), Węgry (3,8%), Grecja (3,2%) i Rumunia (2,8%). Średnie oprocentowanie polskiego długu (odsetki z 2025 r. do długu z końca 2024 r.) wynosi ok. 4,9%, trzecie w UE po Rumunii (5,6%) i Węgrzech (5,5%) (Eurostat).
- **Do 2030 r.** Według strategii zarządzania długiem z września 2026 r. obsługa długu sektora wzrośnie do 3,1% PKB w 2027 r. i 3,6% PKB w 2030 r., czyli do ponad 180 mld zł rocznie (Parkiet).
- **Struktura finansowania.** Nierezydenci, czyli zagraniczni inwestorzy oraz UE i instytucje międzynarodowe, mają ok. 29% długu Skarbu Państwa (MF). Potrzeby pożyczkowe brutto na 2027 r. to ok. 565 mld zł (PAP/XYZ).
- **Rating.** 18 września 2026 r. Moody’s obniżył rating Polski z A2 do A3, wskazując na trwałe pogorszenie kondycji fiskalnej. To pierwsza obniżka ratingu Polski przez tę agencję; ocena A2 obowiązywała od 2002 r. Perspektywa zmieniła się z negatywnej na stabilną, co oznacza tyle, że agencja na razie nie zapowiada kolejnej obniżki, ale jednocześnie uważa bieżący trend za stały (Analizy.pl, Rzeczpospolita).

Dług walutowy w drugiej księdze. Oficjalnie wszystko wygląda dobrze: dług w walutach obcych, ok. 400 mld zł, stanowił w lipcu 2026 r. 19,9% długu Skarbu Państwa, poniżej limitu 25% z resortowej strategii (MF). Najszybciej rosnący dług walutowy zaciąga się jednak dla Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych w BGK, więc w tej statystyce się nie pojawia.

Kredyt	Kwota	Waluta	Okres	Oprocentowanie
SAFE (Komisja Europejska)	43,7 mld EUR, ok. 185 mld zł	EUR	45 lat, w tym 10 lat karencji	zmienne, 3,17% w 1. roku
Kredyty koreańskie (KEXIM, gwarancje K-SURE)	ponad 88 mld zł	USD	ok. 17–20 lat	ok. 5–6% (szacunek, umowy niejawne)
Pożyczki FMF (USA)	ponad 19 mld USD, ok. 70 mld zł	USD	–	ok. 4,2%
Razem	**ok. 340 mld zł**			

Źródła: tech.wp.pl; money.pl: SAFE a kredyty koreańskie; money.pl: warunki SAFE; wnp.pl.

SAFE z pozoru jest tańszy od kredytów koreańskich i od obligacji BGK, niesie jednak w dalszym ciągu ryzyko walutowe i zasadę podwójnej warunkowości. Odsetki od samej pożyczki SAFE mogą w ciągu 45 lat sięgnąć 180–200 mld zł, a każde osłabienie złotego podnosi je w złotówkach, w których budżet zbiera podatki. Pożyczkę zaciąga BGK na rzecz Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych, a resort finansów odmówił ujawnienia pełnej umowy, powołując się na tajemnicę bankową (Infor, money.pl).

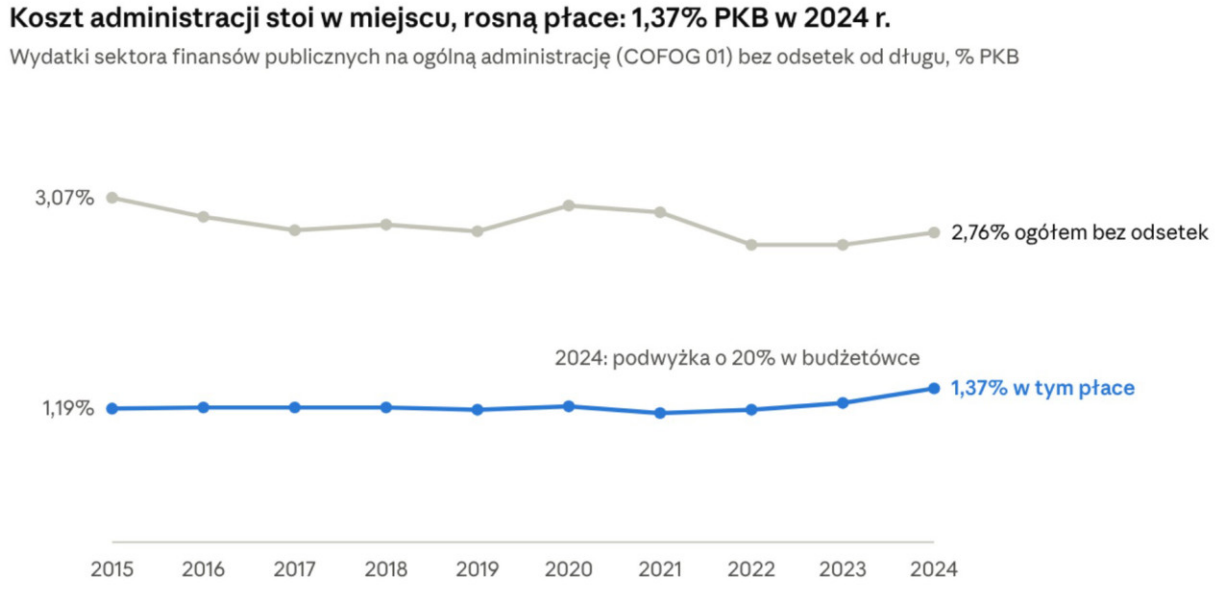
Instytut Suwerenności ostrzegał przed tym już w analizie z 5 marca 2026 r. „SAFE: prawo, pieniądze, realizacja", zanim rząd podpisał umowę. Wyliczyliśmy wtedy, że SAFE zwiększy dług w walutach obcych o blisko połowę, z ok. 400 do ok. 585 mld zł, wbrew limitowi z własnej strategii resortu finansów. Ostrzeżenie przestało być prognozą, staje się faktem wraz z udzielaniem kolejnych rat kredytu przez Komisję Europejską.

Administracja i organizacje pozarządowe

Administracja i organizacje pozarządowe często pojawiają się w debacie jako główni winowajcy deficytu. Dane tego nie potwierdzają, pokazują natomiast dwa inne problemy: trwały wzrost płac w administracji i brak jawności w finansowaniu organizacji.

Administracja: aparat nie rośnie, rosną płace

Wydatki na ogólną administrację publiczną (COFOG 01, bez odsetek) wyniosły w 2024 r. 101,3 mld zł, czyli 2,8% PKB. To mniej niż w 2015 r. (3,1%) i mniej niż średnia UE (4,2% PKB). Szybko rosną za to płace: w tej kategorii z 27,3 mld zł w 2019 r. do 50,4 mld zł w 2024 r., o 84% nominalnie i o 29% realnie.

Eurostat gov_10a_exp (COFOG 01 minus 01.7 odsetki; D1 wynagrodzenia), nama_10_gdp; obliczenia własne

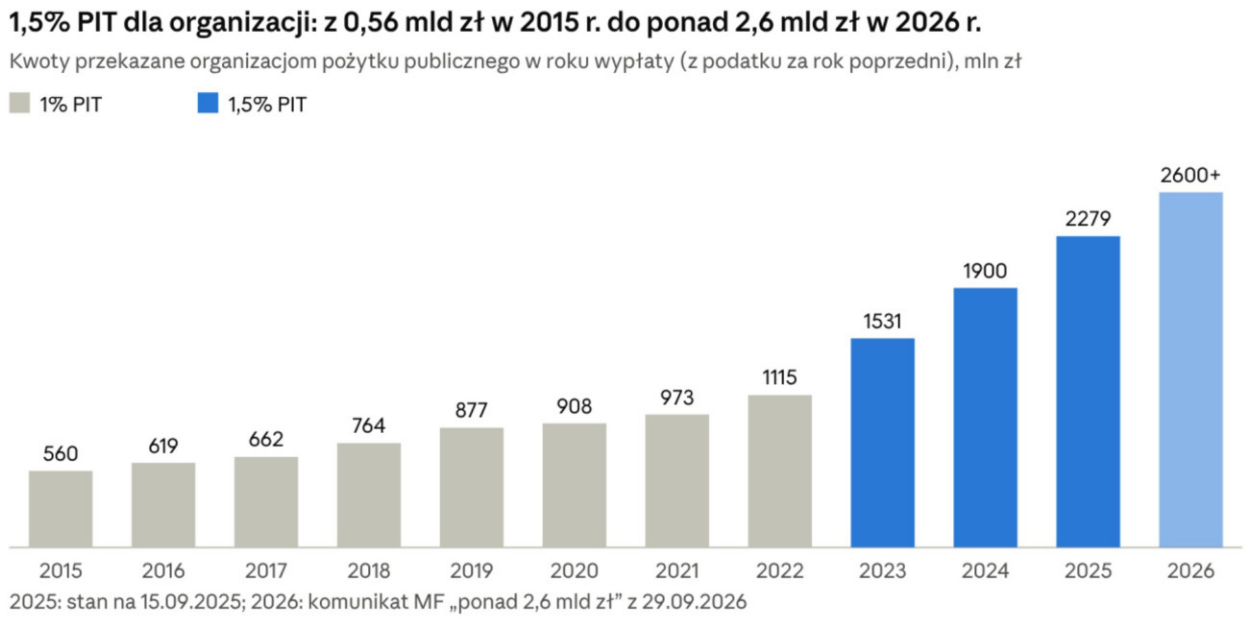
Wskaźnik	2015	2019	2024	2025
Zatrudnienie w administracji publicznej, GUS	444,8 tys.	–	ok. 446 tys.	–
Korpus służby cywilnej, etaty	119,3 tys.	119,8 tys.	121,6 tys.	123,2 tys.
Przeciętne wynagrodzenie w służbie cywilnej	4964 zł	6403 zł	11 337 zł	12 347 zł
Fundusz wynagrodzeń służby cywilnej	–	–	ok. 16,5 mld zł	18,25 mld zł

Liczba urzędników prawie się nie zmienia, a przeciętna płaca w służbie cywilnej wzrosła w latach 2015–2025 2,5 raza przy cenach wyższych o 57%. Skok przyszedł w 2024 r.: wynagrodzenia w administracji (COFOG 01) wzrosły o 19,5%, a w państwowych jednostkach budżetowych o 23,4%, do 77 mld zł. Wskaźnik podwyżek w budżetówce był w latach 2021–2022 zamrożony (0%; w 2022 r. podwyżki dostały tylko wybrane grupy, m.in. nauczyciele), a potem wynosił 7,8% w 2023 r., 20% w 2024 r., 5% w 2025 r. i 3% w 2026 r.; na 2027 r. rząd proponuje 3%. Wydatki samorządów na administrację wzrosły w 2024 r. o 13%, do 39,6 mld zł (Szef Służby Cywilnej, sprawozdanie 2025, NIK, NIK za Bankierem, FZZ, MF).

Krążące w sieci szacunki mówią o ok. 481 tys. osób i ok. 101 mld zł rocznie na „aparat państwa". Rząd wielkości jest trafny, ale to model oparty na założeniach (np. 40% narzutu na utrzymanie stanowisk), a nie danych. Bezpieczniej mówić o ok. 450–500 tys. osób i ok. 100 mld zł rocznie według klasyfikacji Eurostatu.

Organizacje pozarządowe: najwięcej dają samorządy

Organizacje pozarządowe miały w 2024 r. 57,5 mld zł przychodów, z czego 45,7%, czyli ok. 26 mld zł (0,7% PKB), pochodziło ze środków publicznych. Największym płatnikiem są samorządy (22,6% przychodów, ok. 13 mld zł), rząd jest na drugim miejscu (11,3% z ok. 51 mld zł przychodów w 2023 r., czyli ok. 5,8 mld zł). Najszybciej rosnący, dobrze udokumentowany strumień to 1,5% PIT (GUS 2024, GUS 2019–2023).

Ministerstwo Finansów, informacje o 1% i 1,5% PIT za lata 2015–2024 i komunikat z 29.09.2026

Kwota z PIT wzrosła w latach 2015–2024 3,4 raza nominalnie i 2,2 raza realnie. Skok w 2023 r. to głównie efekt podniesienia odpisu z 1% do 1,5%. Pieniądze są skoncentrowane: w 2025 r. jedna fundacja dostała 375 mln zł, ok. 16,5% całości, głównie na subkonta podopiecznych (MF, MF 2026).

Przychody organizacji rosną szybciej niż gospodarka: w latach 2019–2024 o 85%, przy nominalnym PKB wyższym o 59%. Udział środków publicznych wzrósł w porównywalnym zakresie z 43,4% w 2023 r. do 45,7% w 2024 r. Porównania z wcześniejszymi latami są przybliżone, bo GUS od danych za 2024 r. wyłączył z serii samorząd zawodowy i gospodarczy.

Przejrzystość to większy problem niż skala. GUS pokazuje skalę, ale z mocy tajemnicy statystycznej nie pokazuje, beneficjentów wsparcia. Informacja o beneficjentach jest rozproszona między Biuletyny Informacji Publicznej, sprawozdania samorządów i organizacji oraz KRS. Rządowe sprawozdania o współpracy z organizacjami za lata 2018–2021 nie powstały, a sprawozdanie za lata 2022–2023 trafiło do Sejmu dopiero w czerwcu 2026 r. NIK wskazuje te same słabości w kolejnych kontrolach: w Funduszu Sprawiedliwości 60% umów z lat 2021–2023 (1303 umowy na 143,6 mln zł) zawarto poza naborem, na wniosek jednostek sektora finansów publicznych, a w Narodowym Instytucie Wolności wykazano 72 nieprawidłowe zmiany ocen wniosków (47 podwyższeń i 25 obniżeń). Oba przykłady dotyczą programów uznaniowych, a ten problem nie zależy od ekipy: pieniądze bez jawnego rejestru kuszą każdą władzę. Programy najbardziej sporne politycznie to jednak razem ok. 0,4–0,5 mld zł rocznie wobec ok. 26 mld zł publicznych pieniędzy w całym sektorze (druk 2679, NIK o Funduszu Sprawiedliwości, NIK o NIW).

Perspektywa do 2030 r.

Trajektorię zadłużenia zapisał sam rząd. Według strategii zarządzania długiem z września 2026 r. dług liczony według UE wzrośnie z 59,7% PKB w 2025 r. do 67,6% w 2026 r., 69,3% w 2027 r. i 76,6% w 2030 r. Obsługa długu sektora wzrośnie do 3,6% PKB, czyli ponad 180 mld zł rocznie (money.pl, Parkiet).

- **Arytmetyka stabilizacji.** Przy wzroście nominalnego PKB o ok. 6% rocznie relacja długu przestaje rosnąć przy deficycie ok. 3,4% PKB, gdy dług wynosi 60% PKB, i ok. 3,9% PKB przy długu 69% PKB, prognozowanym na 2027 r. Deficyt 7% PKB podnosi więc dług o ok. 3–3,5 pkt PKB rocznie, mniej więcej tyle, ile średnio zakłada rządowa strategia: z 59,7% PKB w 2025 r. do 76,6% w 2030 r. (wyliczenie Instytutu).
- **Hamulce w 2030 r.** Według prognozy MF dług liczony metodą ustawową przekroczy próg 55% PKB w 2028 r. (57,4%). Automatyczne hamulce uderzą więc w budżet na 2030 r.: zamrożenie płac w budżetówce i waloryzacja świadczeń najwyżej o inflację. Bez wcześniejszej korekty stanie się to automatycznie.
- **Rok wyborczy.** Moody's zwraca uwagę na ograniczone pole do zdecydowanej konsolidacji przed wyborami parlamentarnymi w 2027 r. Najbliższe dwa budżety będą pisane pod presją kampanii, a koszt odsuniętych decyzji rośnie z każdym rokiem odsetek (Analizy.pl).

Ile długu wolno państwu zaciągnąć? Na jednym biegunie jest niemiecki hamulec długu (Schuldenbremse) wpisany do konstytucji: strukturalny deficyt federacji nie może przekroczyć 0,35% PKB. W 2025 r. Niemcy zmienili jednak konstytucję, żeby sfinansować zbrojenia: wyłączyli spod hamulca wydatki obronne powyżej 1% PKB i pozwolili krajom związkowym na niewielki deficyt strukturalny. Na drugim biegunie są teorie, z nowoczesną teorią monetarną na czele, według których państwo z własną walutą może zadłużać się znacznie śmielej. Sztandarowy przykład to Japonia z długiem ok. 240% PKB (OSW, Fundacja Lipińskiego).

Japonia może sobie na to pozwolić, bo jej dług jest niemal w całości we własnej walucie i w rękach własnych obywateli oraz banku centralnego. Polska idzie w odwrotną stronę: prawie 30% długu Skarbu Państwa trzymają nierezydenci, a przez SAFE i kredyty zbrojeniowe rośnie dług w euro i dolarach. Dlatego pytanie „ile długu wolno Polsce" jest źle postawione. Rozstrzyga nie sam poziom, lecz to, w czyich rękach i w jakiej walucie dług się znajduje. Dług we własnej walucie u własnych obywateli to zobowiązanie wobec nich. Dług w obcej walucie u obcych wierzycieli to dźwignia, którą ktoś z zewnątrz może na nas naciskać. **Właśnie tutaj, a nie przez wykres relacji do PKB, przebiega granica suwerenności.**

Rekomendacje Instytutu

Polska już raz naprawiała skarb w trudnym czasie. W latach 1923–1924 Władysław Grabski zrównoważył budżet i wprowadził złotego, opierając naprawę przede wszystkim na własnych dochodach państwa. Reforma zachwiała się już w 1925 r., co też jest lekcją: dyscyplinę trzeba utrzymać dłużej niż rok (Forsal). Pierwsza lekcja Grabskiego jest jednak polityczna i aktualna: najpierw jeden, prawdziwy rachunek, potem podejmowanie decyzji strategicznych. Proponujemy sześć reguł, które nie wymagają wyboru między wydatkami na obronę a politykę społeczną, tylko zastosowania uczciwych zasad rachunkowych.

Reguła	Co konkretnie	Kto	Do kiedy
1. Jedna księga	Wszystkie fundusze w BGK (w tym Fundusz Wsparcia Sił Zbrojnych) i PFR w ustawie budżetowej, z jednym limitem wydatków. Koniec z obligacjami przekazywanymi zamiast dotacji. Tego od lat żąda NIK. Wymaga to zmiany art. 216 ust. 5 Konstytucji: po wliczeniu funduszy dług krajowy przekroczy dzisiejszy limit 60% PKB (dług według UE wyniesie 67,6% PKB w 2026 r.). Limit trzeba więc konstytucyjnie podnieść i liczyć od pełnej miary długu, z obowiązkową ścieżką powrotu do 60% PKB. Uczciwa miara wymaga uczciwego limitu.	Rada Ministrów (nowelizacja ustawy o finansach publicznych), Sejm; zmiana Konstytucji: Sejm (większością 2/3 głosów) i Senat	budżet na 2028 r. (zmiana Konstytucji przed jego uchwaleniem)
2. Nowa obietnica, nowe źródło	Każda ustawa tworząca stały wydatek powyżej 1 mld zł rocznie wskazuje finansowanie na cztery lata, a Rada Fiskalna opiniuje ją przed głosowaniem. Także w roku wyborczym.	Sejm, Rada Fiskalna	przed kampanią 2027 r.

Reguła	Co konkretnie	Kto	Do kiedy
3. Obrona jawnie i po polsku	Wieloletni plan finansowania armii w ustawie budżetowej, a nie w długu BGK. Jawne warunki kredytów zbrojeniowych (oprocentowanie, waluta, harmonogram), limit długu walutowego liczony łącznie dla Skarbu Państwa i funduszów. Rosnący udział zamówień w polskich zakładach, bo złotówka wydana w kraju wraca jako podatek i miejsce pracy.	MON, MF	2027 r.
4. Jawny rejestr dotacji	Jeden publiczny, maszynowo czytelny rejestr wszystkich dotacji z budżetu państwa, funduszów celowych i samorządów: odbiorca, kwota, cel, tryb przyznania. Aktualizacja co kwartał. GUS publikuje dane o organizacjach w stałym zakresie, przeliczone wstecz.	KPRM, Ministerstwo Cyfryzacji, MF, GUS	2028 r.
5. Dług u krajowych wierzycieli	Zwiększanie udziału krajowych wierzycieli w finansowaniu długu. Dziś ok. 29% długu Skarbu Państwa trzymają nierezydenci (MF, biuletyn 1/2026), a SAFE i kredyty koreańskie zaciągane przez BGK są poza limitem długu walutowego z resortowej strategii. Więcej obligacji detalicznych i emisji w złotych kierowanych do krajowych inwestorów, finansowanie zbrojeń w pierwszej kolejności z krajowych emisji, a w strategii zarządzania długiem cel: rosnący udział wierzycieli krajowych. Odsetki płacone krajowym wierzycielom zostają w polskiej gospodarce, a dług w złotych nie niesie ryzyka kursowego.	MF, BGK	strategia zarządzania długiem na lata 2028–2031 (wrzesień 2027 r.)

Czwarta reguła to zadanie informatyczne na miarę KSeF, a nie nowa rewolucja. Państwo, które potrafiło zebrać w jednym systemie wszystkie faktury przedsiębiorców, może zebrać w jednym rejestrze własne dotacje.

Deficyt 7% PKB nie jest wyrokiem dla Polski. Jest rachunkiem za decyzje podejmowane przez dwa ostatnie rządy. Tę rzeczywistość da się zmienić, pod warunkiem, że najpierw zobaczymy ją w całości. Suwerenność państwa zależy od tego, że wiemy, ile jesteśmy winni i komu. To jest punkt wyjścia do dalszego planowania strategicznego.

BUDUJEMY POLSKĘ WIELKĄ

Metodologia i zastrzeżenia

Raport opiera się na danych dostępnych do 12 października 2026 r.: sprawozdaniach i projektach budżetowych MF, notyfikacji fiskalnej GUS z kwietnia 2026 r., opiniach NIK i Rady Fiskalnej oraz bazach Eurostatu.

- **Dwie miary deficytu.** Deficyt budżetu państwa obejmuje tylko ustawę budżetową. Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych (ESA 2010) obejmuje też samorządy, ZUS, NFZ i fundusze w BGK. Wnioski opieramy na tej drugiej mierze.
- **Dwie miary długu.** Dług według UE obejmuje cały sektor. Państwowy dług publiczny (miara krajowa) pomija dług funduszów w BGK i PFR. Progi ostrożnościowe liczy się od miary krajowej, a próg 55% dodatkowo od długu pomniejszonego o wolne środki MF.
- **Klasyfikacje wydatków.** Wydatki według funkcji państwa (COFOG) dostępne są do 2024 r., według rodzajów (ESA) do 2025 r. Obronność ma kilka definicji: część 29 budżetu, budżet z Funduszem Wsparcia Sił Zbrojnych, definicja NATO i COFOG. W ujęciu unijnym sprzęt liczy się przy dostawie, a zaliczki są transakcjami finansowymi.
- **Wyliczenia własne Instytutu.** Rozkład przyrostu długu (zmiana relacji = deficyt pierwotny + odsetki − efekt wzrostu PKB + korekty stan–przepływ, liczone rok po roku), udziały w przyroście deficytu, średnie oprocentowanie długu, dodatkowe wydatki obronne i odsetki ponad poziom z 2021 r., koszt renty wdowiej przy stawce 25% oraz poziom deficytu stabilizujący dług.
- **Odsetki a obsługa długu.** „Odsetki” w raporcie to odsetki sektora według ESA (D.41, Eurostat gov_10a_main): 1,09% PKB w 2021 r., 2,20% w 2024 r., 2,5% w 2025 r. W rozkładzie wydatków według funkcji (COFOG) używamy klasy 01.7, która obejmuje odsetki i inne koszty obsługi długu: 30,4 mld zł (1,14% PKB) w 2021 r. i 87,8 mld zł (2,39% PKB) w 2024 r. Dlatego w tym ujęciu piszemy o „obsłudze długu”, a nie o odsetkach.
- **Plany i prognozy.** Dane za lata 2026–2027 to plany i prognozy rządu. W 2024 i 2025 r. deficyt sektora przekroczył plan o 1,3 i 1,8 pkt PKB, a według prognozy MF w 2026 r. przekroczy go o 0,6 pkt.
- **Kredyty zbrojeniowe.** Warunki kredytów koreańskich są niejawne, więc ich oprocentowanie podajemy jako szacunek ekonomistów. Pełna umowa SAFE nie została opublikowana.
- **Organizacje pozarządowe.** Dane GUS pochodzą z badania ankietowego uogólnionego na całą zbiorowość. Kwoty w złotych wyliczyliśmy z udziałów procentowych. Od danych za 2024 r. GUS wyłączył z serii samorząd zawodowy i gospodarczy, więc porównania z wcześniejszymi latami są przybliżone.
- **Ceny.** Kwoty podajemy w cenach bieżących. Zmiany realne liczymy wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych GUS.

Przypisy

[1] **Fundusze poza budżetem** to fundusze prowadzone w Banku Gospodarstwa Krajowego oraz tarcza finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju. Ich dług wlicza się do długu według UE, ale nie do państwowego długu publicznego, od którego liczy się progi 55 i 60% PKB. Stan na koniec 2025 r.:

Fundusz	Dług, mld zł
Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 (BGK)	208,3
Fundusz Wsparcia Sił Zbrojnych (BGK)	80,9
Krajowy Fundusz Drogowy (BGK)	70,4
Fundusz Pomocy (BGK)	26,6
Pozostałe fundusze w BGK	ok. 2,4
Razem fundusze w BGK	**388,6**
Tarcza finansowa PFR	23,9

W 2025 r. dług Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych wzrósł o 35,9 mld zł, a Funduszu Pomocy o 7 mld zł. PFR wykupił obligacje tarczy za 33,7 mld zł, a Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 za 3,6 mld zł. Razem z innymi pozycjami, m.in. zobowiązaniami wobec PFR związanymi z KPO, różnica między długiem według UE a krajowym wyniosła 421,7 mld zł. Źródło: dane MF za Rzeczpospolitą, łączny dług funduszy w BGK za NIK, pozostałe fundusze w BGK – wyliczenie Instytutu.

Źródła

Budżet państwa i sektor finansów publicznych

- GUS: deficyt i dług sektora 2022–2025 (22.04.2026)
- NIK: analiza wykonania budżetu i uchwała w sprawie absolutorium za 2025 r.
- MF: szacunkowe wykonanie budżetu państwa w 2024 r. i w 2025 r.
- Prawo.pl: wykonanie budżetu za 2022 r., money.pl: nowelizacja budżetu 2023
- PAP/XYZ: projekt budżetu na 2027 r. (29.09.2026), Super Biznes: wydatki w projekcie 2027
- Infor za MF: wykonanie 2025 i reforma samorządowa
- money.pl: ryzyko legislacyjne w budżecie 2027, XYZ: opinia Rady Fiskalnej
- Notes from Poland: ścieżka deficytu w planie średniookresowym

Dług, odsetki, rating

- money.pl: strategia zarządzania długiem 2027–2030, Parkiet: koszty obsługi długu do 2030 r.
- MF: zadłużenie Skarbu Państwa, MF: biuletyn o zadłużeniu (nierezydenci)
- Standardy Prawa: art. 86 ustawy o finansach publicznych
- IFP: Druga czerwona kartka, MF: Biała Księga finansów publicznych 2016–2023
- Defence24: dług Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych, NIK o funduszu
- Demagog: rewizje prognoz długu
- Analizy.pl: obniżka ratingu przez Moody's, Rzeczpospolita

Kredyty zbrojeniowe i SAFE

- tech.wp.pl: armia na kredyt
- money.pl: SAFE a kredyty koreańskie, money.pl: warunki SAFE
- Infor: umowa SAFE i rola BGK, wnp.pl: warunki KEXIM i K-SURE
- Instytut Suwerenności, „SAFE: prawo, pieniądze, realizacja", analiza z 5 marca 2026 r.

Dane Eurostatu

- Deficyt i dług (gov_10dd_edpt1), odsetki (gov_10a_main), dochody, PKB
- Wydatki według funkcji (COFOG): administracja, obronność, porównanie UE 2024

Wydatki, administracja, organizacje pozarządowe

- Defence24: obronność w projekcie 2027, tvp.info: zdrowie w budżecie 2027
- Interia: renta wdowia w I połowie 2026 r., tvn24: prognozy ZUS
- CenEA za Finwire: docelowy koszt renty wdowiej ok. 11 mld zł rocznie
- Prawo.pl: MF – reforma JST zwiększy dochody samorządów w 2025 r. o 24,8 mld zł
- Money.pl: skutki wet i skierowań do TK, 7,3 mld zł (8,2 mld zł z NFZ)
- Szef Służby Cywilnej: zatrudnienie i płace, sprawozdanie za 2025 r., FZZ: wskaźniki podwyżek
- GUS: organizacje pozarządowe w 2024 r., GUS: organizacje pozarządowe 2019–2023
- MF: 1,5% PIT za 2024 r., MF: 1,5% PIT w 2026 r.
- NIK: Fundusz Sprawiedliwości, NIK: Narodowy Instytut Wolności, Sejm: druk 2679

Rama teoretyczna i historia

- OSW: Schuldenbremse, Fundacja Lipińskiego: dług Japonii, Forsal: reforma Grabskiego

---

Jakub Krysiewicz – prezes Instytutu Suwerenności

INSTYTUT SUWERENNOŚCI · BUDUJEMY POLSKĘ WIELKĄ

Raport przygotowano z wykorzystaniem narzędzi AI (zbieranie źródeł, grafiki, wstępna redakcja części tekstów). Wnioski i odpowiedzialność za treść należą do autora i Instytutu Suwerenności.